

**Seadet QARABAĞLI,
Üzeyirbəyşunas**

Azərbaycanın tacı, şahanəŞuşada tanınmış, məşhur nesillər çoxdur. Və bu, soyların hamisinin qənərsiz gözəlim Şuşanın, bütünlükde Qarabağımızın, eləcə də Azərbaycanımızın tərixinde, mədəniyyətində, incəsəntində, içtimai siyasi həyatında, hərb aləmində önməli yerləri təkzib olunmazdır. Bele nesillərdən biri də Məşədi Ocaqverdi uşağı Haqverdi (Haqverdiyevlər) nəslidir.

Nəslimizin ulu babası Məşədi Ocaqverdiyev. Ocaqverdi babam XVIII əsrin sonları, XIX yüzilliynin əvvellərində yaşayıb yaratmışdır. Gözel xəttatlığı vardı. Kitab üzü köçürməkə maşqılı idi. Məşədi ziyarət etdiyi üçün Məşədi titulu qazanmışdır. Məşədi Ocaqverdi Şərif Məşədi Bağır qızı ilə ailə heyati qurmuş, bu izdivacdan iki oğlanları - Haqverdi ve Həsen doğulmuşlar.

Haqverdi babamızın şəcərənindən davamçıdır. O, Şuşada dünyaya gəlmisdir. Yüksek mədrəsə təhsili almış, sadə və dünyagörüşü dolayı mirzə adını qazanmışdır. Qarabağın sonuncu həkimi - Mehdiqulu xanın mirzəsi olmuşdur. Mehdiqulu xan mirzə Haqverdi Qarabağya Ağcabədək kənd bağışlaşmışdır. Bu kənd indi Haqverdi Mirzə adı ilə təninin. Mirzə Haqverdinin nəvəsi, babam Məşədi Zeynal Haqverdiyevinxatirələrinə görə M. H. Qarabağı uzun iller Mehdiqulu xanın yanında mirzə olaraq çalışmış, lakin bir əhvalat neticəsində saraydan inciyərək, oranı terk etmişdir. Əhvalat belə olmuşdur: Günlərin bir gün nüasaraydakı uşaqlar, Mirzə Haqverdi babam sarayda olmayıanda, onun iş otığına girir, qələmi ilə oynayaraq onusındırlar. Mirzə saraya gələndə qələminin sindirini görür, bundan çox kədənlər və saraydan birdəfələk üz dönderir. Mehdiqulu xan dəfələrlə Mirzə Haqverdinin yanına minnətə adam göndərərək, geri qayıtmamasını xahiş etsə də, babam bir daha saraya dönmür. Deyir ki, qələmimə hörmət olmayan yerde mənim işim yoxdur! Bundan sonra bir da ha saraya ayaq basmır.

Mirzə Haqverdi Qarabağidə mahir xəttat idi. Atasının işini davam etdirərək, kitab üzü köçürməkə ailesini, həyatını temin etdi. Akademik Feyzulla Qasimzade "Abbasqulu ağa Bakıxanov Qüdsinin şeirləri" məqaləsində belə yazırıdı: "Abbasqulu ağa Bakıxanovun bircinci dövrə yazdığı mühüm əsərlərdən biri "Riyazi - Qüds" əsəridir. Bu əsərin Nizami adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda kamil bir əlyazma nüsxəsi vardır. Bu nüsxənin üzü şairin sağlığında, 1841 - ci ilde Məşədi Ocaqverdi oğlu Haqverdi Qarabağı tərəfindən köçürülmüşdür".

Məmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda da Mirzə Haqverdinin köçürüyü kitablar saxlanılır. Mirzə Haqverdi həm də Qarabağın tarixini yazılmış, gözel şeirlər qələmə almışdır. Ancaq təessüsflər olsun ki, onların böyük əksəriyyəti elimizə gəlib çatmamışdır. Cənubi 1937-ci il repressiyasının xo-fundan babam Məşədi Zeynalın emisi oğlu Yunus Haqverdiyev Mirzə Haqverdi Qarabağının əlyazmalarını Xəzər dənizinə "ərmiş" etmişdir. Və beləliklə də Qarabağın tarixini mühüm bir hissəsi mən hər edilmişdir.

Mirzə Haqverdi Qarabağı Fatmanisə xanımla aile qurmuşdur. Səkkiz övladı dünyaya gəlmisdir. Abbas, Ələkbər, Ələsgər, Qasim, Hüseyin, Səməd adlı oğlanları, Mina və Sekine isimli qızları vardır. Dövlət idarələrində çalışmış, Şuşa ziyanlarından sayılan Abbas bəyin qızı Xurşud xanım XX əsrin böyük yazıçı və dramaturqu Nəcəf bəy Vəzirovun həyat yoldaşı olmuşdur.

Mirzə Haqverdi Qarabağının ikinci oğlu Hacı Ələkbər, mənim babam Məşədi Zeynal Haqverdiyevin atası idi. O, Şuşada doğulmuş, dini təhsil almışdır. Tacir idi. Şuşada, Ağdamda, Ağcabədə də dükənləri olmuşdur. Məkkəni ziyan etmiş, Hacı titulu qazanmışdır. Hacı

QARABAĞIN, ŞUŞANIN TANINMIŞ SOYLARI

Məşədi Ocaqverdi uşağı (Haqverdiyevlər)

Ələkbər Məşədi Məsuməxanımla evlənmiş, onların Yusif, Hüseyin, Zeynal adlı oğlanları, Züleyxa adlı qızları olmuşdur. Yusif Şuşada doğulmuş, yeniyetmə çağında vəfat etmişdir. Hüseyin-Şuşada dünyaya gelmişdir. İlk təhsilini mədənəsədə almışdır. Ana dilindən başqa fars və ərəb dilinənəkamil dərcədə yiyələnmişdir. Həm də mahir saatsaz idi. Özünənəlatxanası vardi. Azərbaycan metbuatinin banisi Həsən bəy Zərdabi saatını yalnız Məşədi Hüseynə etibar edərdi. Söhbetləri də çox tutardı. Onlarqohum idilər. Bele ki, Həsən bəy Zərdabinin bacısı Səded xanım Məşədi Hüseynin qardaşı, Məşədi Zeynalın həyat yoldaşı Tuvuz xanımının (mənim nənəmin-S.Q.) dayısı Qara bəyin arvadı olmuşdur.

Babam Məşədi Zeynal Haqverdiyev. Şuşada doğulmuşdur. Dini təhsil almışdır. Tacir idi. Şuşada, Ağcabədə dükənləri vardi. Ticaret məqsədi ilə tətəz İrana gedib gəldər. Anası Məşədi Məsumə xanım Ərdəbəldən olduğu üçün, cənubi Azərbaycan torpaqlarını özüneçox doğma sayırdı.

Məşədi Zeynalın qızı, anam Ulduze Haqverdiyeva 1953-cü ilde Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinin jurnalistikə şöbəsinə bitirərək, jurnalist ixtisasına yiyələnmişdir. Ele həmin ilde öz xahişi ilə Ağdamda çıxan "Lenin yol" qəzetinə təyinat almış, iki il qəzətdə ədəbi işçi vəzifəsində işləmişdir. Sonra isə Bakıya gələrək "Azərbaycan gəncləri" qəzətində jurnalist olaraq çalışmışdır. Şəhərin mədəni, siyasi həyatında yaxından iştirak etmiş, qəzətdə aktual məqalələri dərc olunmuşdur. 1956 - ci ilde böyük müğənnimiz Rəşid Behbudovun dəvəti ilə Hindistannın meşhur aktyoru Rac Kapuru qarşılayanlar arasında anamda var idi. Rac Kapuru və onunla gələn nümayəndəyeyini Azərbaycan gəncləri adından salamlamaq Ulduze xanımı həvələ edilmişdir. U. Haqverdiyevən uzun illər respublikamətbati sıralarında fealiyyət göstərmiş, Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqında məsləhətçi vəzifəsində işləmiş, təqəüdə çıxana kimi isə (1991) Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqının orqanı olan "Müxbir" jurnalında fealiyyət göstərərək, maraqlı yazıclarla çıxış etmişdir.

Haqverdiyevlər nəslinin tanınmış nümayəndələrindən biri də mənzərə ustası, rəssam Səməd Yunus oğlu Haqverdiyev. O. Bakı Rəssamlıq Məktəbini bitirmişdir. 1945-ci ildən etibarən respublikada keçirilən rəssamlıq sərgilərində çıxış etmişdir. Rəssam həmçinin təsviri sənətinə Moskvada və digər xarici ölkələrdə təşkil olunan sərgilərdə nümayiş etdirmişdir.

Səməd Haqverdiyev əsərlərini natüradan çəkdiyi üçün tez-tez Şuşa, Şamaxı, Qəbələ, İsmayılli, Lənkəran, Zaqatala, Kəlbəcər, Abşeron və başqa şəhər və rayonlara yaradıcılıq ezməyiyyətlərindən gəderdi. Onunbir çox əsərləri Almaniya, Ərab ölkələri, Ruminiya və s. yerlərde nümayiş olunmuşdur. O, doğma vətəni Şuşaya bir neçə əsər həsr etmişdir. "Şuşada küçə", "Üçməx", "Qızıl qaya", "Daşaltı", "Turşu" bu silsilədən olan əsərlərdir.

Haqverdiyevlər sülaləsinin nümayəndələrindən biri də tanınmış musiqişünas, pedaqoq, içtimai xadim, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvü, əməkdar incəsənet xadimi Cahangir Səlimxanovdur.

Cahangir Talib oğlu Səlimxanov 1982-ci ilde Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (indiki Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası) musiqişünaslıq fakültəsinə qələmənə diplomu ilə bitirmişdir. Elə həmin ilde Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Memarlıq və incəsənet əməkdaşlığından qazanmışdır. Hacı

aspiranturasına qəbul olmuş, 1985-ci ilde elmi hazırlıq telimini bitirmişdir. "Muğamda zaman konsepsiyası" mövzusu üzrə çalışaraqaraşdırma aparmış və bu mövzuda elmi məqalə dərc etdirmiştir.

Hələ konservatoriyada oxuyarken, 1979-cu ilde Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında məsləhətçi vəzifəsində işləmişdir. Həm də sonra, 1986-1990-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında laborant, 1990-1998-ci illərdə MusiqiCəmiyyətində (sonrakı adı Azərbaycan Musiqi Xadimləri İttifaqı) baş məsləhətçi və xarici əlaqələr şöbəsinin rəisi vəzifələrində çalışmışdır. Eyni dövrde, 1989-1992-ci illərdə Bakı İncəsənet Mərkəzində musiqi sənəti üzrə vitse-prezident vəzifəsini icra etmişdir. 1998-ci ildən 2010-cu ilə qədər Açıq Cəmiyyət İstifadətindən Azərbaycan beynəlxalq təşkilatınə incəsənet və Mədəniyyət üzrə Merkezin müdürü, sonra İncəsənet və Mədəniyyət Proqramının müdürü, 2010-cu ildən 2011-ci ilin noyabrınadək həmin quronda Avrointerqərasiya proqramının koordinatoru, 2012-ci ilde Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsinin Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq sektorunun müdürü, 2013-2023-cü illərdə Milli Konservatoriyyada beynəlxalq əlaqələr departamentinin müdürü vəzifələrində çalışmışdır. 2016-2017-ci illərdə eyni zamanda Bakı Musiqi Akademiyasında rektorun müşaviri vəzifəsini de icra etmişdir. 2018-2021-ci illərdə YUNESKO-nun Qeyri-maddi Mədəni əməkdaşlığı üzrə Azərbaycan Milli eksperti təyin olunmuşdur. 2023-cü ildən Mədəniyyət nazirinin müşaviri vəzifəsini daşıyır.

Mədəniyyət və İncəsənet Universitetində, ADA Universitetində, Azərbaycan Turizm və Menecem Universitetində XX əsrmusiqi tarixi, musiqi sosio- logiyası, Azərbaycan mədəniyyəti, musiqi menecimi, yaradıcı prosesin əsasları, mədəni siyaset, yaradıcı iqtisadiyyat fənnləri üzrə baş müəllim qismində Azərbaycan, rus və ingilis dillərində səlilsə məhəzirə oxumuşdur. 2014-cü ildə Yarat Müasir İncəsənet Məkanının dəvəti ilə "Yaradıcı qüvvəni hərəkətə getir (ek)" bir aylıq telim kursu keçmişdir.

1990-ci ildə Beynəlxalq Müasir MusiqiCəmiyyətde (ISCM), 1993-cü ildə isə Asiya Bəstəkarlar Liqasında (ACL) Azərbaycanın üzv olması təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda ölkəmizi 1992-2005-ci illərdə təmsil etmişdir. 2005-ci ildə Avropa MədəniyyətParlaməntinin, 2011-ci ildən İstanbul Bilgi Universiteti nezdində Mədəni Siyaset və İdareçilik Mərkəzinin Məşvərət həyətinin üzvü, Londondakı "Cultural Futures" konsalting təşkilatının baş elmi işçisidir. 2013-2018-ci illərdə Avropa Birliyinin Şərqi Tərəfdəliş proqramı da xilində "Euro East Culture" və "Culture and Creativity" proqramlarının layihələrinə mütəmadi şəkildə expert qismində cəlb olunmuşdur. 2013-cü ildən Azərbaycan hökumətinin xətti ilə Bakıda keçirilən bir sıra mühüm beynəlxalq tədbirlərin mədəni programının qurulmasına müəllifi və bədii əlaqələndirici qismində töhfə vermişdir.

Cahangir Səlimxanov 1982-ci ildən müğam sənətinin tədqiqi, 1990-ci ildən isə dönya təbəbənə təsdiqindən təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 1991-ci ildən 2002-ci ildən əsasən əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2002-2015-ci illərdə YUNESKO-nun Başəmətliyi qeyri-maddi mədəni ərəfətində şəhərinə qədər təsdiqindən təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2016-2017-ci illərdə eyni zamanda Bakı Musiqi Akademiyasının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2018-2021-ci illərdə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2022-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2023-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2024-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2025-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2026-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2027-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2028-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2029-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2030-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2031-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2032-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2033-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2034-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2035-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2036-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2037-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2038-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkilatda əzəmətli rəsədən vəzifəsini daşıyır. 2039-ci ildə eyni zamanda Bakı Mədəniyyət Məsələləri İttifaqının rektorluğunda təşəbbüsünü irəli sürərək, həmin təşkil